

Fogorvostudományi Kar, Temesvári Victor Babeş Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem, Temesvár, Románia*
Fogorvostudományi Kar, Marosvásárhelyi „George Emil Palade”
Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem, Marosvásárhely, Románia**

Háromnyelvű fogorvosi szakszótár

DR. MATEKOVITS GYÖRGY*, DR. SZÉKELY MELINDA**

Habent sua fata libelli
(Terentius)

Az anyanyelvükön tanuló fogorvostan-hallgatók, diplomájuk kézhezvétele után, az összes további megmérettetésüket – rezidens-, szakorvos- és főorvosi vizsga – román nyelven kell teljesítsék. A fiatal diplomások rengeteg román kifejezést nem ismernek, amit a gyakorlatok során használtak, és rendszerint tükörfordítást alkalmaznak, amiből gyakran értelmetlen, sőt néha humoros mondatok kerekednek ki. Ennek a megalázó helyzetnek a megoldására elkészítettük a szakirodalom első, háromnyelvű, Magyar–Román–Angol Fogorvosi Szakszótárát, amely 13550 címszóból áll. Szótárunk a Scientia Kiadó gondozásában jelent meg Kolozsváron 2003-ban. Három újrakiadást élt meg, és több mint ezer példány talált olvasóra. Az érdeklődők között, a magyar fogorvostan-hallgatók mellett, román és angol nyelven tanuló orvosok is voltak. Bizonyíték a régi bölcsességre, miszerint a könyveknek megvan a maguk sorsa...

Kulcsszavak: fogorvosi szótár, szakinformáció három nyelven, Erdélyi Magyar Fogorvosi Felsőoktatás.

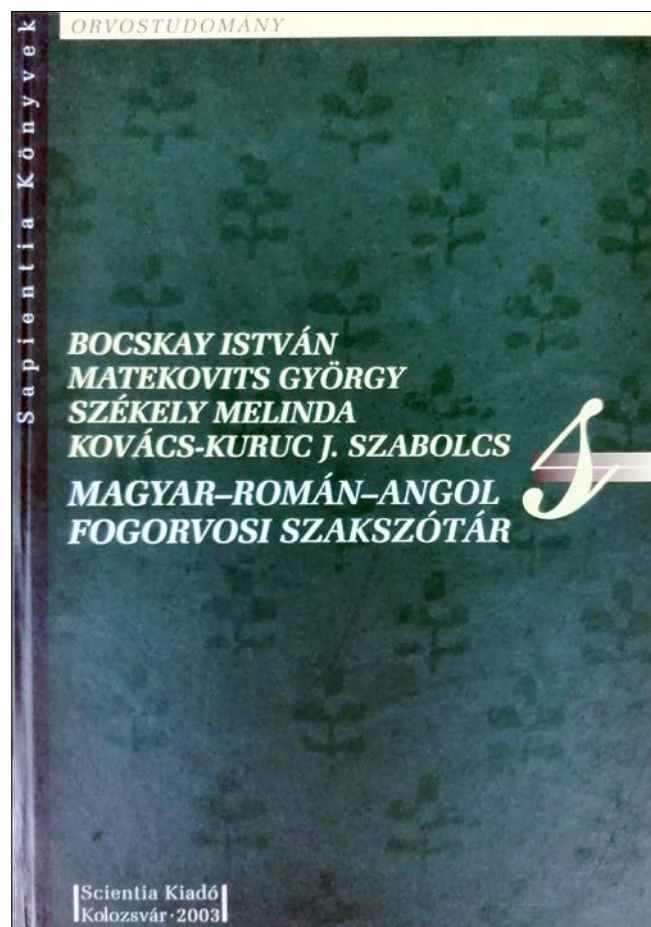
Kérem, engedjék meg, hogy gondolataimat egy személyes történéssel vezessem fel. 1998 kora ősze lehetett, amikor a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem /MOGYE/ évnnyitóján Bocskay professzor úr meghívott egy előadásra. Ma is emlékszem, a meghívás a román dékán külön kérése volt. Tesztelni akarta azt a „másik világból jött” temesvári kollégát, akihez az ikonikus professzor annyira ragaszkodott. Az értekezést „természetesen” román nyelven „illett” tartanom, egy román dékán, 30 magyar és 30 román diák előtt. Lévén hogy a Temesvári Fogorvostudományi Egyetemen több mint 20 éve román nyelven oktattam, a „bemutakozás” hibátlanul sikerült. A dékán, dicsérő szavak kíséretében, állandó meghívott tanárnak kért fel. A 6. évfolyamon magyar nyelven adtam elő az orális rehabilitációt és a rák megelőző állapotokat. A vendégtanárkodást elég nehézkesen kiviteleztem, hétvégeken hol vonattal, hol kocsival tettem meg a kb. 700 km-t. Ezzel megoldódott egy tantárgy anyanyelvű elsajátítása, és ez volt a lényeg. Az egyik ilyen „maratoni”, háromórás tanítás után Bocskay professzor Úr meghívott ebédre egy kínai vendéglőbe. Sokat beszélgettünk, szó szót követett, amikor arra lettem figyelmes, hogy azt taglalja, mennyire nehéz a soruk államvizsga után a magyar végzősöknek. Az anyanyelvükön tanuló egyetemisták, diplomájuk kézhezvétele után, az összes további megmérettetésüket – rezidens-,

szakorvos-, főorvosi vizsga – román nyelven kell teljesítsék, ráadásul akkoriban még Bukarestben. Szegény fiatal diplomások rengeteg román kifejezést nem ismernek, rendszerint tükörfordítást alkalmaznak, amiből esetenként értelmetlen, sőt nemegyszer humoros mondatok kerekednek ki. A Tanár Úr felhozott egy példát, amikor az egyik diákja a vállas fogcsiszolást lépcsős csiszolásnak nevezte, ugyanis románul így nevezik ezt a preparációt. Ezt a több évtizedes kétnyelvűségi káoszt kéne rendbe hozni valahogy, érvelt a nagy tapasztalatú, általam végtelenül tisztelt kolléga. Számára a volt diákjainak szakmai utóélete erkölcsi elkötelezettséget jelentett. Összedugtuk a fejünket, különféle variációkat gondoltunk végig, de nem jutottunk kézzelfogható, gyakorlati megoldásra.

Itthon, Temesváron a kérdés nem hagyott nyugodni, és egy szerencsés szép napon szemem elé került a könyvtáram egyik gyöngyszeme: Prof. Dr. Gera István angol–magyar fogorvosi szótára. Egy szempillantás alatt megszületett az ötlet, amit napokig forgattam, csiszolgattam a fejemben. El kellene készíteni egy alapos, a fogorvoslás legszélesebb spektrumát átfogó magyar–román–angol fogorvosi szakszótárát. Érvelésül szolgált az az alapvető igazság, hogy Románia tizenegy orvosi egyetemének fogorvosi karain számos magyar ajkú hallgató

tanulja a hivatását román nyelven. Illendő, fontos és a nemzeti alázat egyik alapvető jelzője, hogy magyarul, anyanyelvükön is ismerjék és elsajátítsák a legismertebb orvosi szakkifejezéseket, hogy ne vesszenek el a román és/vagy angol szakkifejezések útvesztőjében.

Első lépésben egy profi csapatot kellett összekovácsolnom. Pro primo választásom Dr. Székely Melindára esett, lévén hogy ismertem lelkiismeretes munkatársát, igényességét a magyar nyelv iránt és nem utolsósorban fogorvosi szaknyelvi tudását. Másik csapattársam, Dr. Kovács-Kurucz Szabolcs, volt diákom, aki doktorandusz (PhD hallgató) lett Marosvásárhelyen, és fiatal medikus létére 15 tudományos dolgozata volt már. Miután kidolgoztunk egy munkatervet, nekiálltunk a nehezének. Közel két év alatt készült el a 13550 címszóból álló kötet. A magyar–román szakszavakat Bocskay Tanár Úr ellenőrizte, korrigálta, a román–angolt egy temesvári egyetemi oktató, Antuza Genescu felügyelte. Az impozáns méretűre duzzadt kötet szaklektorálását Európa két igen neves professzora – Prof. Dr. Emerita Bánóczy Jolán, a budapesti Semmelweis Egyetem nyugalmazott tanára és Prof. Dr. Anton Sculean, a mainzi (Németország) egyetem tanára – vállalta és látta el kézjeggyel. A hiánypótló, és a maga nemében első, háromnyelvű fogorvosi szakszótár a kolozsvári Scientia Kiadó gondozásában jelent meg a Sapia Kötvek

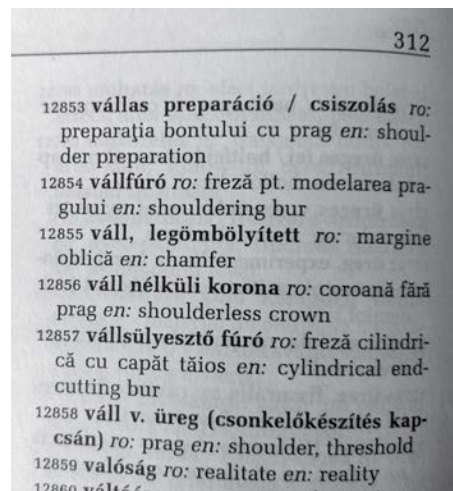

3. kép: ...és a beteljesült álom.

sorozat 16. köteteként. A kiadvány megjelenését a Sapia Alapítvány és Dr. Óváry Zoltán immunológus professzor munkásságának tisztelői támogatták. 2003 tavaszán elhozták a Magyar–Román–Angol Fogorvosi Szakszótár első 200 kötetét Marosvásárhelyre. Egy hét után szólta, hogy elkelt minden példány. Újabb 300, majd később még 500 kötet került az érdeklődőkhöz. A szótár felépítése igen szellemes és egyben gyakorlatias, a zseniális szerkesztőnek köszönhetően. A szótár első része maga a törzsállomány, közel 14 ezer kifejezést ölel föl a magyar szakmai könyvekből. A szócikkek élén arab jegyű sorszám áll. A második és a harmadik részben, a román és az angol szójegyzékben, a félkövér betűvel szedett címszavak után → jel mutat a sorszám(ok)ra, amely(ek)nél a vonatkozó magyar kifejezés(ek) visszakereshető(k) a törzsanyagban.

Az érdekesség kedvéért megjegyezzük, hogy napjaink öregjei szerint, a mai fiatalok nem olvasnak könyvet, csak az Internetet böngézik. A Google pályafutása egy kutatási témaként indult. 1996-ban két, a Stanford Egyetemen tanuló PhD-s diák, Larry Page és Sergey Brin kifejlesztett egy elméletet, miszerint egy olyan keresőrendszer, amely a weblapok közti kapcsolatok matematikai analízisének alapul, jobb eredményekkel szolgálhat, mint a hagyományos társai. A *google.com* címet 1997. szeptember 15-én védették le. 1998. szeptember 4-én bejegyezték a vállalatukat, a *Google Inc.*-t az egyik barátjuk kaliforniai garázsában. A szótárunk ezer példányra már régen elfogyott, és a Google keresőjében egy megjelölt magyar fogorvosi szakszó romára fordítása legtöbbször igencsak megmosolyogtató. Viszont ha beírják, hogy: Magyar–Román–Angol Fogorvosi Szakszótár, akkor megjelenik ez a napjainkban is hasznos szótár, keresgélhetnek benne, és akár le is tölthetik. Ez újabb bizonyítéka annak, hogy a könyveknek a nyomda után is megvan a maguk jó értelemben vett sorsa.

Záró gondolatainkban tisztelettel és kegyelettel emlékezünk Dr. Bánóczy Jolán Professzor Asszonyra és Dr. Bocskay István Professzor Úrra, akiknek értékes segítsége nélkül a szótár nem készült volna el. Emlékük bennünk és sok száz tanítványuk emlékében velünk él!

MATEKOVITS Gy, SZÉKELY M

Trilingual dental dictionary

After receiving their diploma, dental students who have completed their studies in their mother language have to face all upcoming challenges – resident, specialist, and chief physician exams – in Romanian language. Young graduates are unfamiliar with a number of technical terms, which were used during the practical activities; hence, they use mirror translation that often results in meaningless, and sometimes even humorous, sentences. To solve this embarrassing situation, we have prepared the first trilingual Hungarian – Romanian – English dictionary of dentistry, which consists of 13 550 headings. Our dictionary was published by the Scientia Publisher in Cluj-Napoca in 2003. It has been reissued three times thus far, and more than a thousand copies have been sold not only to Hungarian dental students, but also to residents completing their studies in Romanian and English language. Books have their own destinies.

Keywords: dental dictionary, specialist information in three languages, Transylvanian Hungarian Dental Higher Education